

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๒๒๕
วันอังคาร ที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๕. นางกীরณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๖. นางจรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๗. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๘. นายธิตินันท์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๙. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๐. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๑. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๒. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๓. พลตรี วีระ โรจน์นาศ	กรรมการ
๑๔. นายศุภชัย ยาวะประภา	กรรมการ
๑๕. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	กรรมการ
๑๖. นายอัชพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๗. พลเอก อภิรัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๘. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๙. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

นายนครชิต สิงหเสนี (ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานประธานรัฐสภา

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นายเจษฎ์ โทณะวณิก

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

นางสุภัทรา เชื้อรอด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นางพรพิมล สัมฤทธิ์ผ่อง

ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาหลักกฎหมายปกครอง

๒. นางสาวสุจิตตา มโหธร

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๓๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๒๒๔ วันศุกร์ ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาแนวทางการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ก่อนเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุม นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ แจ้งต่อที่ประชุมว่า พรรคการเมืองได้วิพากษ์วิจารณ์ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในประเด็นทุนประเดิมของพรรคการเมือง จำนวนสมาชิกพรรคการเมือง และการเสียค่าบำรุงพรรคการเมือง ซึ่งการกำหนดให้ผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคนต้องร่วมกันจ่ายเงินเพื่อเป็นทุนประเดิมของพรรคการเมืองคนละไม่น้อยกว่าสองพันบาทเป็นจำนวนเงินที่มากเกินไป อาจทำให้พรรคการเมืองต้องพึ่งพานายทุนพรรคการเมืองในการจ่ายเงิสดังกล่าว สำหรับค่าบำรุงพรรคการเมืองที่เรียกเก็บจากสมาชิกพรรคไม่น้อยกว่าปีละหนึ่งร้อยบาท มีการแสดงความเห็นว่าเป็นการสร้างภาระให้แก่

สมาชิกพรรคการเมือง จึงมีผู้เสนอให้จัดเก็บค่าบำรุงพรรคการเมืองแบบตลอดชีพ นอกจากนี้ กรณีให้พรรคการเมืองเพิ่มจำนวนสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนภายในสี่ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง มีผู้แสดงความเห็นว่าเป็นจำนวนที่มากเกินไปซึ่งจะทำให้พรรคการเมืองขนาดเล็กไม่สามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้

นายชาติชาย ฌ เชียงใหม่ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน กล่าวว่า คณะอนุกรรมการมีความเห็นว่าควรนำผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนของสำนักงานสถิติแห่งชาติมามอบให้โฆษกกรรมการ เพื่อนำไปแถลงต่อสื่อมวลชนเป็นเรื่องๆ ไป ซึ่งผลสำรวจนี้ได้ตั้งประเด็นคำถามไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับพรรคการเมือง กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น

นอกจากนี้ ที่ประชุมคณะอนุกรรมการยังได้เห็นชอบร่วมกันให้มีการแถลงและชี้แจงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับ โดยจะแถลงและชี้แจงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๓๐ นาฬิกา ณ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย โดยมีนายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง และนายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ เป็นผู้แถลงและชี้แจง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมกรมการ หมายเลข ๒๐๖ อาคารรัฐสภา ๒ โดยมีนายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง และนายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ เป็นผู้แถลงและชี้แจง

ประธานกรรมการกล่าวว่า เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จะเผยแพร่แก่สื่อมวลชนในวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๙ เห็นควรมอบหมายให้โฆษกกรรมการทั้งสองท่านได้นำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองไปศึกษาและสรุปสาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าวเพื่อนำไปแถลงต่อสื่อมวลชนต่อไป อย่างไรก็ตาม นายนรชิต สิงหเสนี โฆษกกรรมการ ตัดการกิจไม่อาจไปแถลงต่อสื่อมวลชนได้ ควรมอบหมายให้นายศุภชัย ยาวะประภาส กรรมการ ดำเนินการแถลงและชี้แจงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองแทน

นายชาติชาย ฌ เชียงใหม่ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน กล่าวสรุปว่า ในวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๙ จะมีการแถลงและชี้แจงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองแก่สื่อมวลชน ณ ห้องสารนิเทศ ชั้น ๑ อาคารรัฐสภา ๑ โดยมีนายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ และนายศุภชัย ยาวะประภาส กรรมการ เป็นผู้แถลงและชี้แจง

จากนั้น ที่ประชุมได้พิจารณาบททวนร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง โดยพิจารณาเป็นบางมาตรา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

มาตรา ๑๕

“มาตรา ๑๕ ข้อบังคับต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔ และไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

ข้อบังคับอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อและชื่อย่อพรรคการเมือง

- (๒) ภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง
- (๓) คำประกาศอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมือง
- (๔) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมืองซึ่งต้องตั้งอยู่ในราชอาณาจักร
- (๕) โครงสร้างการบริหารพรรคการเมือง และตำแหน่งต่าง ๆ ในพรรคการเมือง
- (๖) การเลือกตั้งหรือการให้ความเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และหน้าที่และอำนาจของหัวหน้าพรรคการเมือง เภรัณูฎิภคพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิก กรรมการบริหารพรรคการเมือง หัวหน้าและกรรมการสาขาพรรคการเมือง และตัวแทนพรรคการเมือง ประจำจังหวัด
- (๗) การประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองและการประชุมใหญ่ของสาขาพรรคการเมือง
- (๘) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิก การรับเข้าเป็นสมาชิก และการพ้นจากการเป็นสมาชิก
- (๙) สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก ความรับผิดชอบของสมาชิกต่อพรรคการเมือง และความรับผิดชอบต่อพรรคการเมืองต่อสมาชิก
- (๑๐) มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้บริหารและสมาชิกพรรคการเมือง
- (๑๑) หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกสมาชิกพรรคการเมืองเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ
- (๑๒) หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลซึ่งพรรคการเมืองจะส่งรายชื่อให้สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบเป็นนายกรัฐมนตรี
- (๑๓) การบริหารการเงิน ทรัพย์สิน และการจัดทำบัญชีของพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมือง และตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด ซึ่งต้องเป็นไปโดยเปิดเผยและให้สมาชิกตรวจสอบได้โดยสะดวก
- (๑๔) รายได้ของพรรคการเมือง การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม และค่าบำรุงพรรคการเมือง ซึ่งเรียกเก็บจากสมาชิกไม่น้อยกว่าปีละหนึ่งร้อยบาท
- (๑๕) การเลิกพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมือง และตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด
- ข้อบังคับตาม (๖) (๗) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) และ (๑๕) ต้องให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง การกำหนดข้อบังคับในลักษณะที่เป็นการให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกหรือบุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙ (๓) กระทำการในลักษณะที่เป็นการควบคุม ครอบงำ ก้าวถ่าง แทรกแซง หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม จะกระทำมิได้”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่ ความใน (๑๔) มีผู้แสดงความเห็นว่า การเรียกเก็บค่าบำรุงพรรคการเมืองจากสมาชิกไม่น้อยกว่าปีละหนึ่งร้อยบาทเป็นภาระในการจัดเก็บมากเกินไป จึงมีข้อเสนอให้จัดเก็บในรูปแบบการเสียค่าบำรุงพรรคการเมืองแบบตลอดชีพในอัตราหนึ่งพันบาทแทน

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นพรรคห้า ความที่เพิ่มขึ้นใหม่ เป็นดังนี้ “พรรคการเมืองอาจกำหนดในข้อบังคับให้เรียกเก็บค่าบำรุงพรรคการเมืองจากสมาชิกแบบตลอดชีพก็ได้ ตามอัตราที่กำหนดในข้อบังคับ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสองพันบาท”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๑๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๕ ข้อบังคับต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔ และไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

ข้อบังคับอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและชื่อย่อพรรคการเมือง
- (๒) ภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง
- (๓) คำประกาศอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมือง
- (๔) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมืองซึ่งต้องตั้งอยู่ในราชอาณาจักร
- (๕) โครงสร้างการบริหารพรรคการเมือง และตำแหน่งต่าง ๆ ในพรรคการเมือง
- (๖) การเลือกตั้งหรือการให้ความเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และหน้าที่และอำนาจของหัวหน้าพรรคการเมือง เภรัณูญิกพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิก กรรมการบริหารพรรคการเมือง หัวหน้าและกรรมการสาขาพรรคการเมือง และตัวแทนพรรคการเมือง ประจำจังหวัด
- (๗) การประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองและการประชุมใหญ่ของสาขาพรรคการเมือง
- (๘) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิก การรับเข้าเป็นสมาชิก และการพ้นจากการเป็นสมาชิก
- (๙) สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก ความรับผิดชอบของสมาชิกต่อพรรคการเมือง และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองต่อสมาชิก
- (๑๐) มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้บริหารและสมาชิกพรรคการเมือง
- (๑๑) หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกสมาชิกพรรคการเมืองเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ
- (๑๒) หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลซึ่งพรรคการเมืองจะส่งรายชื่อให้สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบเป็นนายกรัฐมนตรี
- (๑๓) การบริหารการเงิน ทรัพย์สิน และการจัดทำบัญชีของพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมือง และตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด ซึ่งต้องเป็นไปโดยเปิดเผยและให้สมาชิกตรวจสอบได้โดยสะดวก
- (๑๔) รายได้ของพรรคการเมือง การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม และค่าบำรุงพรรคการเมือง ซึ่งเรียกเก็บจากสมาชิกไม่น้อยกว่าปีละหนึ่งร้อยบาท
- (๑๕) การเลิกพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมือง และตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด
- ข้อบังคับตาม (๖) (๗) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) และ (๑๕) ต้องให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง การกำหนดข้อบังคับในลักษณะที่เป็นการให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกหรือบุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙ (๓) กระทำการในลักษณะที่เป็นการควบคุม ครอบงำ ก้าวถ่าง แทรกแซง หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม จะกระทำมิได้
- พรรคการเมืองอาจกำหนดในข้อบังคับให้เรียกเก็บค่าบำรุงพรรคการเมืองจากสมาชิกแบบตลอดชีพก็ได้ ตามอัตราที่กำหนดในข้อบังคับ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสองพันบาท”

มาตรา ๙

“มาตรา ๙ บุคคลซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองในแนวทางเดียวกัน และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ จำนวนไม่น้อยกว่าห้าร้อยคนอาจร่วมกันดำเนินการเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ในกรณีเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปี

(๓) ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ หรือ มาตรา ๙๘ (๕) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๗) หรือ (๑๘) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(๔) อยู่ในระหว่างถูกสั่งห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๕) ไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่น หรือเป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองอื่น ตามมาตรา ๑๑ หรือเป็นผู้แจ้งการเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นตามมาตรา ๑๕/๓

บุคคลซึ่งถือหลายสัญชาติต้องสละสัญชาติอื่นและถือสัญชาติไทยเพียงสัญชาติเดียวจึงจะมีคุณสมบัติตาม (๑)

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการของพรรคการเมือง ผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคนต้องร่วมกันจ่ายเงินเพื่อเป็นทุนประเดิมของพรรคการเมืองคนละไม่น้อยกว่าสองพันบาทแต่ไม่เกินห้าแสนบาท”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ความในวรรคสองเพิ่มขึ้นใหม่ โดยกำหนดว่ากรณีที่บุคคลซึ่งถือหลายสัญชาติหากประสงค์จะจัดตั้งพรรคการเมืองต้องดำเนินการอย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า กรณีบุคคลมีหลายสัญชาติสามารถเกิดขึ้นได้ เช่น บุคคลมีบิดาและมารดาเป็นเป็นคนไทย แต่เกิดที่สหรัฐอเมริกา บุคคลนั้นก็จะมีทั้งสัญชาติไทยและสัญชาติอเมริกัน เป็นต้น ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการสอบถามว่า โดยปกติเมื่อบุคคลมีอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ต้องสละสัญชาติใด สัญชาติหนึ่ง และถือสัญชาติเดียวใช่หรือไม่

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ตามหลักกฎหมายสัญชาติ เมื่อบุคคลมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์อาจสละสัญชาติได้ แต่กฎหมายไม่ได้บังคับให้บุคคลต้องสละสัญชาติ

- มีกรรมการสอบถามว่า ความในวรรคสองควรกำหนดระยะเวลาการถือสัญชาติไทยเพียงสัญชาติเดียวหรือไม่ เนื่องจากบางกรณีบุคคลได้สัญชาติไทยมาแต่ไม่สามารถพูด เขียน หรือสื่อสารภาษาไทยได้เลย

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ถือว่าการได้สัญชาติใดสัญชาติหนึ่งเป็นสิทธิพลเมือง (political rights) ซึ่งแต่ละประเทศสามารถจำกัดสิทธิพลเมืองในการให้สัญชาติแก่บุคคลได้ ทั้งนี้ กรณีที่บุคคลมีหลายสัญชาติรวมทั้งมีสัญชาติไทยและมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด หากประสงค์จะจัดตั้งพรรคการเมืองต้องสละสัญชาติอื่นและถือสัญชาติไทยเพียงสัญชาติเดียว

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หากพิจารณาคุณสมบัติตามความในร่างมาตรา ๙ (๑) และวรรคสองประกอบกัน อาจตีความได้ว่าบุคคลหลายสัญชาติสามารถเป็นรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีได้ แต่ไม่อาจเป็นผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองได้ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกันเท่าที่ควร

- ความในร่างมาตรา ๙ วรรคสองนี้อาจขัดต่อมาตรา ๒๗ ของร่างรัฐธรรมนูญ ที่บัญญัติว่าการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ หรือสถานะของบุคคล จะกระทำมิได้

- มาตรา ๙๗ ของร่างรัฐธรรมนูญ กำหนดให้บุคคลที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ความในร่างมาตรา ๙ (๑) และวรรคสองของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กลับบัญญัติเงื่อนไขในการที่บุคคลจะจัดตั้งพรรคการเมืองไว้เป็นจำนวนมาก

ประธานกรรมการเสนอตัดความในวรรคสองออกทั้งหมด เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่อาจขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ส่วนเรื่องทุนประเดิมของพรรคการเมืองควรคงไว้ตามเดิม เนื่องจากการกำหนดให้ผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคนต้องร่วมกันจ่ายเงินเพื่อเป็นทุนประเดิมของพรรคการเมืองคนละไม่น้อยกว่าสองพันบาทไม่ใช่เงินจำนวนที่มากเกินไป และการจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะการจัดตั้งพรรคการเมืองจำเป็นที่จะต้องมีเงินทุนเบื้องต้นในการดำเนินการ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๙ บุคคลซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองในแนวทางเดียวกัน และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ จำนวนไม่น้อยกว่าห้าร้อยคนอาจร่วมกันดำเนินการเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ในกรณีเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปี

(๓) ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ หรือมาตรา ๙๘ (๕) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๗) หรือ (๑๘) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(๔) อยู่ในระหว่างถูกสั่งห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๕) ไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่น หรือเป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นตามมาตรา ๑๑ หรือเป็นผู้แจ้งการเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นตามมาตรา ๑๕/๓

บุคคลซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการของพรรคการเมือง ผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคนต้องร่วมกันจ่ายเงินเพื่อเป็นทุนประเดิมของพรรคการเมืองคนละไม่น้อยกว่าสองพันบาทแต่ไม่เกินห้าแสนบาท”

มาตรา ๖๘

“มาตรา ๖๘ ให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมือง การให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างแท้จริง ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังต่อไปนี้

(๐/๑) เงิน ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้สิน ภาระผูกพัน และงบประมาณที่โอนมาตามมาตรา ๑๑๘

(๑) เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่าย

(๒) เงินที่ได้รับมาจากกรมสรรพากรตามมาตรา ๕๕

(๓) เงินค่าธรรมเนียมการสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) เงินและดอกเบี้ยที่เรียกคืนจากผู้ซึ่งต้องรับผิดชอบในการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่อันเนื่องจากการเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม

- (๕) เงินค่าปรับทางปกครองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้
- (๖) เงินหรือทรัพย์สินที่พรรคการเมืองได้มาโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้
- (๗) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา ๘๓
- (๘) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้ แต่กองทุนจะรับมอบเงินหรือทรัพย์สินจากบุคคลตามมาตรา ๖๔ ไม่ได้

(๙) ดอกผลและรายได้ที่เกิดจากเงิน ทรัพย์สินดิน และประโยชน์อื่นใดของกองทุน เงินตาม (๖) ให้จัดสรรให้พรรคการเมืองที่ผู้เสียภาษีเงินได้แสดงเจตนาไว้ตามที่อธิบดีกรมสรรพากรแจ้งให้นายทะเบียนทราบตามมาตรา ๕๕

การส่งเงินค่าปรับตาม (๕) หรือเงินหรือทรัพย์สินตาม (๖) เข้ากองทุนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

เงินของกองทุนให้ใช้ได้เฉพาะเพื่อการอันเป็นวัตถุประสงค์ของกองทุนและตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ความใน (๐/๑) เพิ่มขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติเรื่องกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามร่างมาตรา ๑๑๘

ประธานกรรมการกล่าวว่า เหตุที่เพิ่มความใน (๐/๑) ขึ้นใหม่ เพื่อให้เงิน ทรัพย์สิน และงบประมาณของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นกองทุนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๖๘ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๘๓/๒

“มาตรา ๘๓/๒ การรวบรวมพรรคการเมืองต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของบรรดาพรรคการเมืองที่จะรวบรวมเข้ากันนั้น และเมื่อที่ประชุมใหญ่ของทุกพรรคมีมติให้รวบรวมกันได้ ให้พรรคการเมืองที่จะรวบรวมเข้ากันนั้นดำเนินการเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับของแต่ละพรรคเมื่อดำเนินการเสร็จแล้วจึงมาร่วมกันจดทะเบียนตั้งพรรคใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ที่ประชุมคณะอนุกรรมการมีความเห็นว่าการรวบรวมพรรคการเมืองควรกำหนดให้ใช้คะแนนเสียงเห็นชอบจำนวนมากเป็นพิเศษ ไม่ใช่เพียงเสียงข้างมากของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง และควรกำหนดหลักเกณฑ์การห้ามรวบรวมพรรคการเมืองเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวซึ่งไม่ใช่เหตุเพราะมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ประเทศที่ยินยอมให้มีการรวบรวมพรรคการเมืองได้มีจำนวนน้อย เช่น โปรตุเกส และเคนยา เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการรวบรวมพรรคการเมืองในระดับท้องถิ่นมากกว่าระดับชาติ

ประธานกรรมการกล่าวว่า การควบรวมพรรคการเมืองแบ่งเป็นสองรูปแบบใหญ่ ๆ คือ ๑) การยุบพรรคการเมืองทั้งสองพรรคแล้วจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ และ ๒) การยุบพรรคการเมืองพรรคหนึ่งและไปรวมกับอีกพรรคการเมืองหนึ่ง

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า การควบรวมพรรคการเมืองไม่เหมือนกับการควบรวมบริษัท ซึ่งโดยสภาพของการควบรวมพรรคการเมืองต้องมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของพรรคการเมืองขนานใหญ่ ดังนั้น กรณียุบพรรคการเมืองพรรคหนึ่งเพื่อไปรวมกับอีกพรรคการเมืองหนึ่ง น่าจะมีความมุ่งหมายในเชิงธุรกิจการเมืองมากกว่าการมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในร่างมาตรา ๘๓/๒ มีลักษณะเป็นการห้ามมิให้มีการควบรวมพรรคการเมืองมากกว่าการอนุญาตให้ควบรวมพรรคการเมืองได้ เนื่องจากหากต้องการควบรวมพรรคการเมืองจะต้องไปดำเนินการเลิกพรรคการเมืองแล้วจดทะเบียนจัดตั้งพรรคใหม่ อันเป็นการเริ่มต้นกระบวนการใหม่ตั้งแต่ต้นซึ่งไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการควบรวมพรรคการเมือง

ประธานกรรมการเสนอนำความในร่างมาตรา ๘๓/๒ ไปบัญญัติเป็นร่างมาตรา ๘๓/๑ และนำความในร่างมาตรา ๘๓/๑ ไปบัญญัติเป็นร่างมาตรา ๘๓/๒ และแก้ไขความในร่างมาตรา ๘๓/๑ เป็นดังนี้ “การควบรวมพรรคการเมืองต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของบรรดาพรรคการเมืองที่จะควบรวมเข้ากันนั้น และเมื่อที่ประชุมใหญ่ของทุกพรรคมีมติให้ควบรวมกันได้ ให้พรรคการเมืองที่จะควบรวมเข้ากันนั้นดำเนินการเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับของแต่ละพรรค เมื่อดำเนินการเสร็จแล้วจึงมารวมกันจดทะเบียนตั้งพรรคใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยพรรคการเมืองที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ มีสิทธิใช้ชื่อของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งที่เลิกไป หรือจะตั้งชื่อพรรคการเมืองขึ้นใหม่ก็ได้”

- มีกรรมการสอบถามว่า หากมีการควบรวมพรรคการเมือง บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน และบุคลากรรวมทั้งสาขาพรรคการเมืองของพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะต้องดำเนินการอย่างไร

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า หลักเกณฑ์ในการควบรวมพรรคการเมืองจะกำหนดไว้ว่าก่อนที่จะมีการควบรวมพรรคการเมือง ให้พรรคการเมืองมีมติเป็นการภายในก่อนว่าเห็นชอบให้มีการควบรวมพรรคการเมืองหรือไม่ หากเห็นชอบก็ต้องดำเนินการเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับของพรรคการเมืองและจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ โดยจะใช้ชื่อพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งที่เลิกไป หรือจะตั้งชื่อพรรคการเมืองขึ้นใหม่ก็ได้ ส่วนเรื่องสาขาพรรคการเมืองก็เป็นเรื่องของการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่เช่นกัน ซึ่งพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่อาจใช้สถานที่ทำการเดิมเป็นที่ตั้งของสาขาพรรคการเมืองก็ได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากจะกำหนดให้พรรคการเมืองสามารถควบรวมพรรคการเมืองได้ ควรนำบทบัญญัติเดิมเรื่องการควบรวมพรรคการเมืองในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนี้ เนื่องจากความเดิมบัญญัติไว้ครอบคลุมดีแล้ว

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติรื้อการพิจารณาร่างมาตรา ๘๓/๒

มาตรา ๑๕/๑

“มาตรา ๑๕/๑ หัวหน้าพรรคการเมือง เจริญญิกพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิก และกรรมการบริหารพรรคการเมือง ต้องเป็นสมาชิกและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙ มีวาระการดำรงตำแหน่งตามที่กำหนดในข้อบังคับแต่ต้องไม่เกินคราวละสี่ปี”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า ความในร่างมาตรา ๑๕/๑ ซึ่งเดิมคือร่างมาตรา ๑๗ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฉบับที่เสนอคณะกรรมการพิจารณาเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ระบุไว้ชัดเจนว่าคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองประกอบด้วยตำแหน่งใดบ้าง แต่ความในร่างมาตรา ๑๕/๑ ไม่ได้บัญญัติรายละเอียดองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๑๕/๑ ซึ่งเดิมคือร่างมาตรา ๑๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฉบับที่เสนอคณะกรรมการพิจารณาเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ นั้น ได้นำความดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๒๐ ความว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมือง เจริญญิกพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิก และกรรมการบริหารพรรคการเมือง เป็นคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง”

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ตั้งข้อสังเกตว่า กรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับสมาชิกพรรคการเมืองตามความในร่างมาตรา ๙ ซึ่งเดิมห้ามข้าราชการเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง แต่ความในร่างมาตรา ๙ (๓) ยังไม่มีการบัญญัติตามความในมาตรา ๙๘ (๑๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งหมายความว่าข้าราชการสามารถเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในความเป็นจริงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองไม่ควรบัญญัติห้ามข้าราชการเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง เนื่องจากเมื่อข้าราชการเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองย่อมต้องพ้นจากตำแหน่งทางราชการโดยสภาพ เพราะเหตุขาดคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่ง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๑๕/๑ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๕/๒

“มาตรา ๑๕/๒ ในกรณีที่คำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองและเอกสารและหลักฐานที่ยื่นพร้อมกับคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองถูกต้องและครบถ้วนตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๕/๑ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง และให้ประกาศการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา

หากนายทะเบียนเห็นว่าคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง หรือเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมกับคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองในเรื่องใดไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๕/๑ ให้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนทราบพร้อมด้วยเหตุผลเพื่อให้แก้ไขเสียให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วไม่มีการแก้ไขหรือยังไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้ถือว่าผู้แจ้งหรือผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในวรรคสี่ ความว่า “การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้พิจารณาจากสมาชิกผู้ซึ่งยื่นความจำนงด้วยตนเองและผู้ซึ่งสมาชิกเสนอ” หมายความว่า การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต้องพิจารณาทั้งสองอย่างประกอบกัน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๓ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑

“มาตรา ๒๑ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมมิให้สมาชิกกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ และประกาศของคณะกรรมการ

เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณี คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมมิให้สมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองกระทำการในลักษณะที่อาจทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใดซึ่งสมัครเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

เมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเมื่อคณะผู้บริหารพรรคการเมือง ได้รับแจ้งจากนายทะเบียน ว่าสมาชิกกระทำการอันอาจมีลักษณะตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีมติหรือสั่งการให้สมาชิกยุติการกระทำนั้นโดยพลัน และกำหนดมาตรการหรือวิธีการที่จำเป็นเพื่อมิให้สมาชิกผู้ใดกระทำการอันอาจมีลักษณะดังกล่าวอีก แล้วแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่มิตินั้น

ในกรณีที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนว่าคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามวรรคสาม ให้นายทะเบียนเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณามีคำสั่งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ และมีคำสั่งห้ามผู้บริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุดังกล่าวดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองเป็นเวลาสี่สิบปีนับแต่วันที่คณะกรรมการมีคำสั่ง คำสั่งดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ผู้บริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวรรคสี่มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของคณะกรรมการต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว

ห้ามมิให้ผู้บริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวรรคสี่กระทำการอันมีลักษณะเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้น เว้นแต่จะเป็นการดำเนินการตามสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ และห้ามมิให้มีส่วนร่วมในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ตั้งข้อสังเกตว่า ความที่บัญญัติในร่างมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง ความว่า “...มีหน้าที่ควบคุม...” นั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับถ้อยคำดังกล่าวกับถ้อยคำที่บัญญัติในมาตรา ๔๕ ของร่างรัฐธรรมนูญ จะใช้ถ้อยคำในการบัญญัติที่แตกต่างกัน โดยในร่างรัฐธรรมนูญจะบัญญัติโดยใช้คำว่า “กำกับดูแล” ดังนั้น เพื่อให้การบัญญัติถ้อยคำในร่างมาตรา ๒๑ สอดคล้องกับร่างรัฐธรรมนูญ จึงควรแก้ไขถ้อยคำตามที่ร่างรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ นอกจากนี้ อาจมีถ้อยคำที่บัญญัติในลักษณะเดียวกันบัญญัติไว้ในร่างมาตราอื่นๆ ด้วย จึงควรปรับแก้ไขให้สอดคล้องกับถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในร่างมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลมิให้สมาชิกกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ และประกาศของคณะกรรมการ

เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณี คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลมิให้สมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองกระทำการในลักษณะที่อาจทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใดซึ่งสมควรเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๒๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลมิให้สมาชิกกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ และประกาศของคณะกรรมการ

เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณี คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลมิให้สมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองกระทำการในลักษณะที่อาจทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใดซึ่งสมควรเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

เมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเมื่อคณะผู้บริหารพรรคการเมืองได้รับแจ้งจากนายทะเบียน ว่าสมาชิกกระทำการอันอาจมีลักษณะตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีมติหรือสั่งการให้สมาชิกยุติการกระทำนั้นโดยพลัน และกำหนดมาตรการหรือวิธีการที่จำเป็นเพื่อมิให้สมาชิกผู้ใดกระทำการอันอาจมีลักษณะดังกล่าวอีก แล้วแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่มิตติ

ในกรณีที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนว่าคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามวรรคสาม ให้นายทะเบียนเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณามีคำสั่งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ และมีคำสั่งห้ามผู้บริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง เพราะเหตุดังกล่าวดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองเป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่คณะกรรมการมีคำสั่ง คำสั่งดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ผู้บริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวรรคสี่มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของคณะกรรมการต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว

ห้ามมิให้ผู้บริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวรรคสี่กระทำการอันมีลักษณะเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้น เว้นแต่จะเป็นการดำเนินการตามสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ และห้ามมิให้มีส่วนร่วมในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

มาตรา ๘๗

“มาตรา ๘๗ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดไม่ควบคุม ปล่อยปละละเลย หรือรู้เห็นเป็นใจ ให้สมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ วรรคสอง

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งสาขาพรรคการเมืองหรือคณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง ให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ และให้ประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ สอบถามว่า การกำหนดจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองตามร่างมาตรา ๓๑ นั้น เหตุใดจึงกำหนดให้มีสมาชิกพรรคการเมืองจำนวนสองหมื่นคนภายในสี่ปี

ประธานกรรมการกล่าวว่า เหตุที่กำหนดให้มีสมาชิกพรรคการเมืองจำนวนสองหมื่นคนภายในสี่ปี เนื่องจากต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ แสดงความเห็น ว่า ควรกำหนดจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองขั้นต่ำไว้ โดยกำหนดให้แต่ละพรรคการเมืองต้องมีจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองห้าพันคนภายในหนึ่งปี นับแต่วันจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองน่าจะเป็นการกำหนดจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่มีความเหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามหลักในการพัฒนาพรรคการเมืองของแต่ละพรรคการเมือง โดยแต่ละพรรคการเมืองจะมีการพัฒนาที่แตกต่างกัน และหากกำหนดให้พรรคการเมืองมีจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองมากถึงสองหมื่นคนภายในสี่ปี อาจส่งผลให้พรรคการเมืองขนาดเล็กเกิดได้ยาก

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในปัจจุบันหากพรรคการเมืองใดมีสมาชิกพรรคการเมืองไม่ถึงสองหมื่นคน จะต้องถูกยุบพรรค ประกอบกับหากคิดคำนวณจำนวนเงินที่สมาชิกพรรคการเมืองจะต้องจ่ายเป็นค่าบำรุงพรรคการเมืองคนละหนึ่งร้อยบาท จากจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองทั้งสิ้นห้าพันคน พรรคการเมืองจะมีเงินที่เป็นทุนของพรรคการเมืองเพียงห้าแสนบาทเท่านั้น ซึ่งถือเป็นจำนวนที่น้อยมากไม่เพียงพอในการขับเคลื่อนทางการเมืองของพรรคการเมืองได้ จึงเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่กำหนดให้มีสมาชิกพรรคการเมืองมากถึงสองหมื่นคน นอกจากนี้ หากพรรคการเมืองใดมีจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองเป็นจำนวนมากก็จะส่งผลให้การคิดคำนวณเงินที่จะจัดสรรให้แก่พรรคการเมืองนั้นๆ เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนของค่าบำรุงสมาชิกพรรคการเมือง

นายเชษฐา โทณะวณิก ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า การกำหนดจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่จะส่งผลให้พรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กเกิดได้ยากหรือไม่ นั้น มีข้อพิจารณาคือไม่ควรให้พรรคการเมืองขนาดเล็กที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงไม่กี่คนเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งในความเป็นจริงไม่ควรให้พรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กมีอำนาจต่อรองในการจัดตั้งรัฐบาล แต่ควรให้พรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กเกิดขึ้นมาได้โดยมีจุดประสงค์ที่จะเข้ามาทำงานทางการเมืองอย่างแท้จริง เป็นปากเสียงให้กับประชาชนที่เลือกตนเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับเมื่อพิจารณาขนาดพรรคการเมืองในต่างประเทศแล้วเห็นว่า ขณะที่มีการเริ่มก่อตั้งพรรคการเมืองนั้น พรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นก็เป็นพรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กเช่นกัน แล้วจึงพัฒนาไปเป็นพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ต่อไปในอนาคต ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๓๑ โดยให้มีจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองสองหมื่นคนนั้น ยังถือว่าเป็นพรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กอยู่เมื่อเทียบกับสัดส่วนประชากรประเทศไทยกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรห้าร้อยคน

นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ แสดงความเห็น ว่า เหตุที่กำหนดจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองไว้สองหมื่นคน เนื่องจากอยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรคการเมืองมากยิ่งขึ้น การกำหนดจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองดังกล่าวจะส่งผลให้พรรคการเมืองต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นด้วย ประกอบกับการกำหนดจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองตามร่างมาตรา ๓๑ นั้น

เป็นหลักการที่ได้รับความเห็นจากสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งมีแนวความคิดให้มีการสร้างกลไกเพื่อให้พรรคการเมืองมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความเข้มแข็งทางการเมือง โดยให้จำนวนสมาชิกพรรคการเมืองเป็นตัวบ่งชี้ถึงการพัฒนาพรรคการเมืองของแต่ละพรรค นอกจากนี้ มีประเด็นที่สำคัญที่ควรได้รับการพิจารณา คือ ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีสมาชิกไม่ถึงสองหมื่นคนภายในสี่ปี จะกำหนดให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพไปหรือไม่ ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะต้องรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๓๑ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๘๓/๑

“มาตรา ๘๓/๑ ในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร จะมีการควบรวมพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองไปรับเงินจากพรรคการเมืองอีกพรรคหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์เพื่อควบรวมพรรคการเมืองในลักษณะที่เป็นการซื้อตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองดังกล่าวไม่รู้ตัว กรณีดังกล่าวควรกำหนดไว้ในบทกำหนดโทษของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองหรือไม่

นายเจียรชัย ณ นคร กรรมการ แสดงความเห็น ว่า ร่างมาตรา ๘๓/๑ กำหนดห้ามควบรวมพรรคการเมืองในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นการห้ามมิให้มีการซื้อตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดไว้อยู่แล้ว

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในระหว่างอายุสภาผู้แทนราษฎรอาจจะยังไม่มี การควบรวมพรรคการเมือง แต่ในทางปฏิบัติได้มีการรับเงินและตกลงกันไว้ล่วงหน้าแล้ว เมื่อสิ้นอายุสภาผู้แทนราษฎรจึงค่อยมีการควบรวมพรรคการเมืองตามที่ได้ตกลงกันไว้ อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นเห็นชอบตามความที่บัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๘๓/๑

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๘๓/๑ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๘๔

“มาตรา ๘๔ ผู้ใดแจ้งหรือกล่าวหาพรรคการเมืองหรือบุคคลใดว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ต่อคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยรู้ว่าเป็นความเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พรรคการเมืองหรือผู้ใดรู้เห็นเป็นใจ ใช้ หรือสนับสนุนให้บุคคลใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าว

ผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น ผู้กระทำความผิดเป็นพรรคการเมือง ให้คณะกรรมการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญจะเห็นว่า การกระทำความผิดดังกล่าวเกิดจากการกระทำหรือสั่งการคณะกรรมการ

บริหารพรรคการเมืองผู้ใด ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นแทนการยุบพรรคการเมืองก็ได้”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ เสนอตัดความในตอนท้ายของร่างมาตรา ๘๔ วรรคสาม ความว่า “...เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญจะเห็นว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเกิดจากการกระทำหรือสั่งการ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใด ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นแทนการยุบพรรคการเมืองก็ได้” ออก เนื่องจากความดังกล่าวควรนำไปบัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๘๐

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เห็นด้วยกับการตัดความในตอนท้ายออก เนื่องจากได้นำหลักการดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๘๐ แล้ว

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๘๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๘๔ ผู้ใดแจ้งหรือกล่าวหาพรรคการเมืองหรือบุคคลใดว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ต่อคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยรู้ว่าเป็นความเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พรรคการเมืองหรือผู้ใดรู้เห็นเป็นใจ ใช้อิทธิบาทสนับสนุนให้บุคคลใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าว

ผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น ผู้กระทำความผิดเป็นพรรคการเมือง ให้คณะกรรมการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น

เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญจะเห็นว่าการกระทำผิดดังกล่าวเกิดจากความผิดที่ผิดกฎหมายหรือสั่งการของพรรคการเมือง

อนึ่ง นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า เมื่อพิจารณาความในร่างมาตรา ๖๘ (๕) ไม่ได้บัญญัติถึงกรณีเงินค่าปรับทางปกครองไว้แล้ว ประกอบกับเมื่อพิจารณาร่างมาตรา ๗๒ ได้บัญญัติโดยโยงกับร่างมาตรา ๖๘ ด้วย ดังนั้น จึงขอให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพิจารณาทบทวนร่างมาตราดังกล่าว ทั้งสองมาตรา และสอบถามว่าในบทเฉพาะกาลได้มีการบัญญัติเรื่องค่าประกาศอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองไว้แล้วหรือไม่

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า เรื่องค่าประกาศอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมือง ได้มีการบัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๑๑๔ (๒) แล้ว

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ท้าหรือต่อที่ประชุมในประเด็นมาตรา ๒๕๘ ก. (๓) ของร่างรัฐธรรมนูญนี้ ความว่า “(๓) มีกลไกกำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมืองในการประกาศโฆษณา นโยบายที่มีไว้วิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า และความเสียหายอย่างรอบด้าน” ว่าควรนำหลักการดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใด เนื่องจากหลักการดังกล่าวมิได้บัญญัติอยู่ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. อย่างไรก็ตาม ในประเด็นหลักการของ

มาตรา ๒๕๘ ก. (๓) ของร่างรัฐธรรมนูญนี้ น่าจะนำไปบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.

ท้ายที่สุด ที่ประชุมเห็นควรให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนำประเด็นข้อสังเกตในร่างมาตราต่างๆ ไปพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันพุธ ที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๑๕ นาฬิกา

นายณฤพณ์ ฐิติจันทร์
 นิติกรปฏิบัติการ
 นายเผ่าพันธุ์ นวลสง
 นิติกรชำนาญการ
 ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช
 ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
 สำนักกรรมวิธีการ ๒
 ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์